

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЛЬВІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
ЗВІТ

про результати соціологічного дослідження
«Якість вищої освіти та освітнє середовище у НУ «Львівська політехніка»»
методом анкетного опитування здобувачів другого (магістерського) рівня
вищої освіти освітньо-наукової програми «Економіка»

З метою оцінки якості освітньо-наукової програми «Економіка» підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 051 «Економіка» та умов освітнього середовища Національного університету «Львівська політехніка» у листопаді-грудні 2021 року робочою групою забезпечення якості зазначеної освітньо-наукової програми проведено соціологічне дослідження із застосуванням анкетного опитування студентів освітньо-наукової програми.

Об'єкт дослідження - освітньо-наукова програма «Економіка» підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 051 «Економіка».

Предмет - якість освітньо-наукової програми «Економіка» підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 051 «Економіка» та умови освітнього середовища Національного університету «Львівська політехніка».

Для досягнення мети в межах дослідження поставлено такі завдання:

1. Визначити оцінку здобувачами створених у НУ «Львівська політехніка» умов для формування індивідуальної освітньої траєкторії, реалізації студентоцентрованого підходу в навчанні, можливості до участі в міжнародній академічній мобільності.

2. Дослідити думку здобувачів щодо якості освітньо-наукової складової ОНП «Економіка»: встановити рівень задоволеності здобувачів якістю викладання, формами і методами навчання та контролю рівня знань та освітнього середовища.

3. Визначити рівень задоволеності існуючими механізмами освітньої, організаційної, інформаційної, консультативної та соціальної підтримки здобувачів.

4. Охарактеризувати ставлення здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти до порушень академічної доброчесності.

5. Виділити можливі напрями удосконалення якості освітньо-наукової програми

«Економіка».

Зважаючи на мету, завдання та об'єкт дослідження, методом збору первинної інформації було обрано анкетне опитування здобувачів ОНП «Економіка». Анкетування відбувалось за участю 10 респондентів. Зважаючи на невелику кількість респондентів, дослідження містить суцільний характер. Для реалізації поставлених завдань дослідження проведено шляхом анонімного опитування у формі онлайн-анкетування на базі інтернет застосунку Google Forms.

Методичний інструментарій дослідження (анкети) було розроблено відповідно до нормативних документів і положень:

- Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту»;
- Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти (наказ МОН України від 11.07.2019 року № 977);
- Положення про студентське самоврядування Національного університету «Львівська політехніка»
- Рекомендацій Національного агентства з забезпечення якості вищої освіти щодо підготовки відомостей самооцінювання освітніх програм, що подаються для акредитації.

У межах опитування здобувачам було запропоновано заповнити анкети, що містили питання відкритого та закритого типу щодо різних аспектів освітнього процесу та умов освітнього середовища у НУ «Львівська політехніка». Опитування здобувачів вищої освіти проведено онлайн у листопаді-грудні 2021 року, організованих за сприянням кафедри економіки підприємства та інвестицій і гаранта ОНП «Економіка». За допомогою методу групового анкетування було опитано 10 здобувачів, що складає 100% від генеральної сукупності (вибірка є репрезентативною за статтю, формою і роком навчання). Серед опитуваних: жінок – 40%, чоловіків – 60%; середній вік респондентів - 23 роки.

Реалізація індивідуальної освітньої траєкторії

ОНП «Економіка» було розроблено з урахуванням принципів студентоцентрованого підходу, що розглядає здобувача вищої освіти як суб'єкта з власними унікальними інтересами, потребами і досвідом, спроможного бути самостійним і відповідальним учасником освітнього процесу. Успішність реалізації цього підходу може бути підтверджено рівнем задоволеності здобувачів можливостями реалізації індивідуальної освітньої траєкторії, формами і методами навчання і контролю рівня знань, відповідністю обов'язкових професійно-орієнтованих і вибіркового дисциплін практичним та науковим інтересам здобувачів, рівнем наукового консультування щодо власного дослідження від наукового керівника. ОНП «Економіка» другого (магістерського) рівня вищої освіти передбачає можливості для формування та реалізації кожним здобувачем вищої освіти індивідуальної освітньої траєкторії. У табл. 1 наведено дані щодо рівня наявних можливостей для реалізації власної освітньої траєкторії за оцінками здобувачів вищої освіти.

Таблиця 1

Дослідження думок здобувачів ОНП «Економіка» щодо можливостей реалізації індивідуальної освітньої траєкторії в НУ «Львівська політехніка» за окремими характеристиками», %

№	Характеристики	Оцінка здобувачів вищої освіти, %					Рівень задоволеності
		1	2	3	4	5	
1.	Можливість вільно обирати тему дипломного дослідження	0,00	4,76	0,00	23,81	19,05	84,00
2.	Можливість впливати на вибір розгляду в рамках курсу теми, в якій здобувач був би (була б) зацікавлений (зацікавлена)	0,00	4,76	14,29	0,00	28,57	82,00
3.	Можливість взяти участь у перегляді та поданні пропозицій до освітньо-наукової програми	0,00	0,00	4,76	19,05	23,81	88,00
4.	Можливість вільно вибирати навчальні дисципліни із циклу професійної підготовки, запропонованого кафедрою	0,00	0,00	0,00	23,81	23,81	90,00
5.	Можливість змінювати свій індивідуальний план за погодженням зі своїм науковим керівником	4,76	0,00	4,76	9,52	28,57	82,00
6.	Можливість реалізовувати індивідуальні пізнавальні, творчі, комунікативні та інші здібності	0,00	0,00	9,52	4,76	33,33	90,00
7.	Можливість здійснювати трудову діяльність у позанавчальний час	0,00	0,00	9,52	14,29	23,81	86,00
8.	Можливість брати участь у наукових конференціях, проектах, конкурсах та публікуватися, враховуючи особисті наукові інтереси	4,76	0,00	0,00	9,52	33,33	86,00
9.	Можливість впливати на форми і методи навчання	4,76	0,00	14,29	4,76	23,81	76,00
Рівень задоволеності здобувачів можливостями реалізації індивідуальної освітньої траєкторії		84,89					

Рівень задоволеності здобувачів можливостями реалізації індивідуальної освітньої траєкторії становить 84,89%, і більшість опитаних здобувачів впевнені в можливості формування індивідуальної освітньої траєкторії, що може бути реалізована через:

- можливість вільно обирати тему дипломного дослідження;
- можливість впливати на вибір розгляду в рамках курсу теми, в якій здобувач був би (була б) зацікавлений (зацікавлена);
- можливість взяти участь у перегляді та поданні пропозицій до ОНП;
- можливість вільно вибирати навчальні дисципліни із циклу професійної підготовки, запропонованого кафедрою;
- можливість змінювати свій індивідуальний план за погодженням зі своїм науковим керівником;
- можливість реалізовувати індивідуальні пізнавальні, творчі, комунікативні та інші здібності;
- можливість здійснювати трудову діяльність у позанавчальний час;
- можливість брати участь у наукових конференціях, проектах, конкурсах та публікуватися, враховуючи особисті наукові інтереси.

Рис. 1. Дослідження рівня задоволеності здобувачів можливостями реалізації індивідуальної освітньої траєкторії

Окрім цього 80% опитаних вказують, що їм забезпечено можливість вільно вибирати дисципліни поза межами своєї спеціальності, а 80% вказують, що їм вистачає часу на самостійну роботу. Опитані здобувачі також відзначили наявність можливості впливати на форми і методи навчання, хоча й меншою мірою, - рівень задоволеності за середнім балом становить 76%. Зважаючи на відносно незначний відсоток респондентів, що не змогли дати оцінку цих характеристик (вибрали варіант «важко відповісти»), можна припустити, що такі здобувачі не мали потреби у реалізації такої складової індивідуальної освітньої траєкторії.

Зроблене припущення опосередковано підтверджується тим, що більшість опитаних здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти ОНП «Економіка» зазначили, що не мали проблем у формуванні або реалізації індивідуальної освітньої траєкторії: 90% за весь час навчання ніколи не стикалися з проблемами у реалізації своєї освітньої траєкторії. Ті ж, хто мав такі проблеми (10%), вказують, що вони були пов'язані з вибором теми дипломного дослідження, вчасним складанням індивідуального плану, публікацією результатів досліджень. Здобувачі змогли вирішити ці проблеми, звернувшись за допомогою на кафедру або до наукового керівника.

Здобувачі вищої освіти, які взяли участь в опитуванні, задоволені рівнем методичного і змістовного наукового консультування щодо власного дослідження, яке вони отримують від свого наукового керівника - середній бал 4,5 за 5-ти бальною шкалою.

Ще однією складовою індивідуальної освітньої траєкторії здобувача ОНП «Економіка» є участь у програмах міжнародної академічної мобільності, що може сприяти залученню здобувачів до кращих світових практик, набуттю досвіду професійної співпраці та розуміння глобальних трендів розвитку науки, включенню до міжнародної академічної спільноти. 90% опитаних задоволені можливістю долучення до міжнародної академічної спільноти за спеціальністю (через участь у міжнародних науково-практичних конференціях та міжнародних конкурсах студентських наукових робіт)

Оцінка якості освітньо-наукової складової програми

У представленому дослідженні оцінювання відбувалося за допомогою таких показників:

1. Актуальність та доступність освітніх компонент.
2. Якість викладання.
3. Якість оцінювання.

У межах опитування здобувачам було запропоновано висловити свою думку щодо якості викладання дисциплін за ОНП «Економіка», які вони вже вивчали на час опитування.

Таблиця 2

Середня задоволеність здобувачів якістю викладання дисциплін ОНП «Економіка»
(за всіма дисциплінами), %

№	Критерії оцінювання	Бали					Рівень задоволеності за середнім балом
		1	2	3	4	5	
1.	Зміст навчальної дисципліни стосується моєї спеціальності	0,00	2,50	17,50	15,00	65,00	88,50
2.	Навчальна дисципліна допомогла мені отримати практичні та сучасні навички	7,50	2,50	10,00	22,50	57,50	84,00
3.	Інформаційні ресурси навчальної дисципліни були доступними (лінки на ресурс, відеозаняття, слайдкурс, конспекти лекцій тощо)	2,50	7,50	7,50	12,50	70,00	88,00
4.	Викладач на першому занятті чітко та зрозуміло пояснив які компетентності та результати навчання я здобуду, розподіл балів, умови складання та перекладання залків/екзаменів тощо	7,50	2,50	12,50	7,50	70,00	86,00
5.	Викладач був відкритий до спілкування та доступний для зв'язку, заохочував висловлювати свою думку	2,50	5,00	12,50	12,50	67,50	87,50
6.	Викладач був коректним та тактовним	5,00	0,00	10,00	12,50	72,50	89,50
7.	Викладач використовував сучасні та цікаві форми та методи навчання	7,50	2,50	7,50	17,50	62,50	83,50
8.	Я міг впливати на вибір викладачем форм та методів навчання	7,50	2,50	12,50	25,00	52,50	82,50
9.	Викладач добре володіє технологіями дистанційного навчання в умовах карантину	0,00	7,50	7,50	17,50	67,50	89,00
10.	Викладач об'єктивно та прозоро оцінював мої знання та знання моїх одногрупників	5,00	2,50	7,50	12,50	72,50	89,00
11.	Викладач добре володіє навчальним матеріалом	0,00	5,00	10,00	10,00	75,00	91,00
12.	Я хочу і надалі навчатися у цього викладача	10,00	0,00	12,50	7,50	70,00	85,50
Середній рівень задоволеності здобувачів професіоналізмом викладачів за досліджуваними дисциплінами		87,06					
Середній рівень задоволеності здобувачів за досліджуваними дисциплінами		87					

Рівень задоволеності здобувачів дисциплінами освітньо-наукової програми підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 051 «Економіка» є досить високим (87%), що позитивно характеризує актуальність та доступність освітніх компонент, якість викладання за вказаними дисциплінами та якість

оцінювання знань здобувачів.

Окрім цього 80% респондентів вказують, що не мали жодних проблем із вивченням інших дисциплін, а ті хто мали вказують, що в основному вони були пов'язані із браком власного часу на виконання практичних і лабораторних робіт. Рівень задоволеності здобувачів вищої освіти методами навчання і викладання відповідно до результатів опитувань становить 80%. При цьому 100% опитаних погоджуються, що методи навчання і викладання, які застосовують на ОНП, базуються на принципах свободи слова і творчості, поширення знань та інформації, проведення наукових досліджень і використання їх результатів, з них 40% - абсолютно.

Середній рівень задоволеності повнотою та вчасністю надання інформації щодо цілей, змісту та очікуваних результатів навчання, порядку та критеріїв оцінювання у межах окремих освітніх компонент становить 86%. При цьому 100% опитаних вважають, що процедура проведення поточного та підсумкового контролів знань є чіткою, прозорою та зрозумілою. З них лише 40% стикалися з необхідністю повторної здачі екзаменів, і, хоча 100% не мали потреби і ніколи не зверталися з оскарженням процедури проведення іспиту чи результатів оцінювання знань, 50% респондентів вказують, що їм відомий порядок оскарження процедури проведення контрольних заходів. Середній показник об'єктивності оцінювання знань здобувачів за основними дисциплінами 89%, а середній рівень задоволеності здобувачів професіоналізмом викладачів за досліджуваними дисциплінами – 86,07%.

Освітнє середовище здобувачів у НУ «Львівська політехніка»

Ефективність освітнього процесу забезпечується також належним рівнем розвитку відповідної інфраструктури. Середній рівень задоволеності навчальним середовищем та матеріально-технічною базою становить 87,67%. Дані, отримані в результаті дослідження, показали, що 90% здобувачів задоволені режимом та умовами роботи наукової бібліотеки та станом навчальних аудиторій (тепло, світло, обладнання).

Загалом здобувачі задоволені наданими можливостями для здійснення наукової діяльності, зокрема: можливістю долучення до міжнародної академічної спільноти за спеціальністю (через участь у міжнародних науково-практичних конференціях та міжнародних конкурсах студентських наукових робіт) – 90 %, можливостями та

умовами для проведення наукових досліджень – 70% та рівнем комп'ютерного забезпечення - 90 %. (табл. 3).

Таблиця 3

Оцінка здобувачами матеріально- технічної бази та навчального середовища, %

Питання	Так	Скоріше так	Скоріше ні	Ні	Складно відповісти	Задоволеність (1+2)
Чи задовольняє Ваші потреби в навчанні робота бібліотеки та читального залу	50,00	40,00	0,00	10,00	0,00	90,00
Чи задоволені Ви станом навчальних аудиторій (тепло, світло, обладнання)	50,00	40,00	0,00	10,00	0,00	90,00
Чи задоволені Ви можливістю долучення до міжнародної академічної спільноти за спеціальністю	40,00	50,00	0,00	10,00	0,00	90,00
Чи погоджуєтесь Ви з твердженням: "Навчання є безпечним для мого життя та здоров'я"?	20,00	70,00	0,00	0,00	10,00	90,00
Чи задоволені Ви умовами для проведення наукових досліджень	20,00	50,00	10,00	20,00	0,00	70,00
Чи задовольняє Ваші потреби в освітньому процесі комп'ютерне забезпечення?	30,00	60,00	0,00	10,00	0,00	90,00
Середній рівень задоволеності матеріально- технічною базою та навчальним середовищем	86,67					

Рис. 2. Дослідження рівня задоволеності здобувачі навчальним середовищем та матеріально-технічною базою, %

Серед проблем, що виникали із долученням до міжнародної академічної спільноти, було названо високу вартість публікацій та участі у міжнародних програмах, конференціях.

Офіційний сайт та освітній портал Національного університету «Львівська політехніка» - головні ресурси, що дають змогу отримати інформацію онлайн щодо освітнього процесу та освітньої-наукової програми, науково - дослідної роботи та позанавчальної діяльності в університеті. Респондентам було запропоновано оцінити достатність інформації, що представлена на Інтернет-ресурсах університету. Більшість опитаних задоволені, середній рівень задоволеності здобувачів повнотою та доступністю інформаційного забезпечення становить 86%.

Таблиця 4

Оцінка здобувачами повноти та доступності інформаційного забезпечення, %

Питання	1	2	3	4	5	Середнє
Оцініть наскільки Вам доступна інформація про Ваші права та обов'язки	0,00	0,00	0,00	50,00	50,00	90,00
Оцініть наскільки Ви задоволені процедурою інформування стосовно освітнього процесу впродовж навчального періоду	0,00	0,00	0,00	50,00	50,00	90,00
Оцініть рівень задоволеності службами інформаційної підтримки (зручне та ефективне інформування стосовно різних аспектів навчання)	0,00	0,00	30,00	50,00	20,00	78,00
Середній рівень задоволеності здобувачів повнотою та доступністю інформаційного забезпечення	86,00					

Серед зауважень та пропозицій щодо роботи інформаційних онлайн ресурсів університету: «спрощення функції пошуку інформації на сайті», «більше інформації про конференції та наукові видання».

Служби підтримки здобувачів у Національному університеті «Львівська політехніка»

Під час навчання здобувачі вищої освіти можуть стикатися з конфліктними ситуаціями та психологічними проблемами. Але за даними дослідження більша частина опитаних не мали таких проблем. Усі здобувачі вищої освіти за ОНП «Економіка» отримують організаційну, консультативну, інформаційну підтримку та за потреби їм може бути надана соціальна та психологічна допомога, підтримка у працевлаштуванні. Учасникам опитування було запропоновано оцінити ефективність наявних механізмів підтримки в університеті, якщо вони коли-небудь звертались про таку допомогу або володіють інформацією щодо функціонування механізмів підтримки, що дозволяє їм

дати оцінку такої підтримки здобувачів. Більшість опитаних можуть оцінити ефективність усіх напрямів підтримки (табл. 5), спираючись на власний досвід або інформацію, що мають.

Таблиця 5

Оцінка механізмів освітньої, інформаційної, консультативної, соціальної та психологічної підтримки здобувачів вищої освіти, %

№	Напрямок підтримки	1	2	3	4	5	Середнє
1.	Освітня підтримка (індивідуальна взаємодія з викладачем, якість роботи деканату тощо)	0,00	0,00	20,00	30,00	50,00	86,00
2.	Організаційна та консультативна підтримка (на кафедрі, у деканаті, бібліотеці тощо)	0,00	0,00	20,00	40,00	40,00	84,00
3.	Інформаційна підтримка (зручне та ефективне інформування стосовно різних аспектів навчання)	0,00	0,00	10,00	40,00	50,00	88,00
4.	Служба психологічної підтримки (від куратора, інших викладачів, директора ННІ, фахівців)	0,00	0,00	20,00	40,00	40,00	84,00
5.	Соціальна підтримка (проживання, харчування, стипендії, соціальна допомога тощо)	0,00	0,00	10,00	40,00	50,00	88,00

Найбільш ефективно, на думку здобувачів, організована інформаційна та соціальна підтримка, рівень задоволеності за середньою оцінкою становить 88%. Середній рівень задоволеності різними напрямами підтримки здобувачів вищої освіти становить 86% (4,3 бали з 5 можливих).

70% опитаних вказують, що їм відомі правила та процедури вирішення конфліктних ситуацій у «Львівській політехніці» і ще 60 % ознайомлені з правилами та процедурами надання пропозицій та розгляду скарг від студентів. Враховуючи дані про відносно невелику кількість здобувачів, що стикалися з конфліктними ситуаціями та психологічними проблемами під час навчання, можна припустити, що вони меншою мірою володіють інформацією про ці напрями підтримки через те, що не потребували її в цей період, тому не приділяли уваги їх наявності.

Академічна доброчесність

Політика і стандарти дотримання академічної доброчесності в освітньому середовищі університету регулюються Положенням "Про академічну доброчесність у Національного Університету "Львівська політехніка" та Положенням "Про Кодекс корпоративної культури НУ "Львівська політехніка". Проведене опитування свідчить про те, що здобувачі вважають недопустимими прояви академічної недоброчесності в

освітньому середовищі: середній бал - 0,65 за 10-бальною шкалою (рис. 3).

Питання академічної доброчесності на ОНП «Економіка» розглядають в таких дисциплінах: «Конкурентоспроможність підприємства»; «Соціальна відповідальність та соціальна безпека».

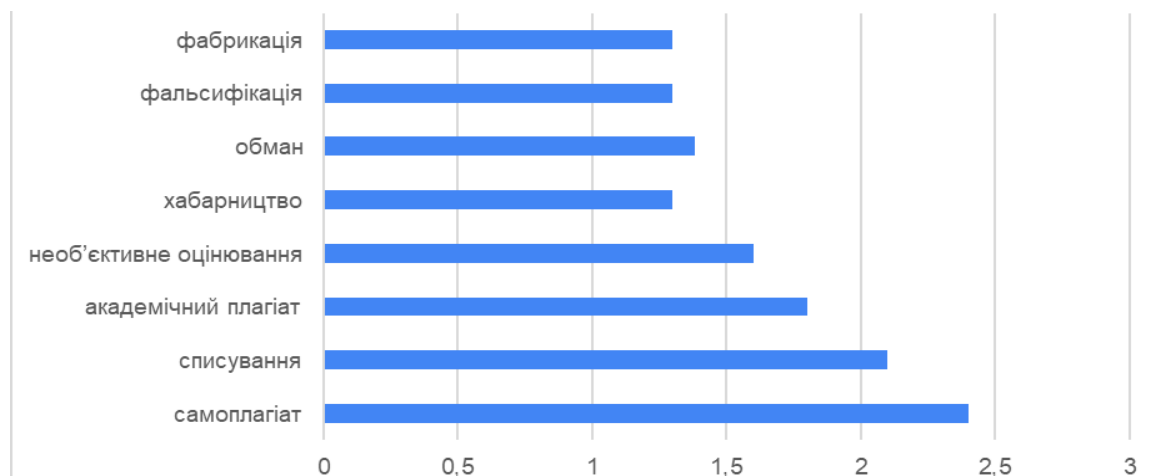

Рис. 3. Оцінка здобувачами вищої освіти допустимості порушень академічної доброчесності за 10-ти бальною шкалою, %

На думку здобувачів, іноді може бути припустимим самоплагіат - оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів. Допускається, скоріше як виключення з правил, - списування (виконання здобувачем вищої освіти письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання). Рівень толерантності до академічної недоброчесності становить 6,5 %, в основному за рахунок незначної допустимості здобувачами у питаннях самоплагіату та списування. На думку респондентів неприйнятними в академічному середовищі є такі прояви недоброчесності: фабрикація; фальсифікація; обман; хабарництво; необ'єктивне оцінювання; академічний плагіат. 100% опитаних респондентів погоджуються, що їх заохочували до академічної доброчесності під час навчання та виконання індивідуальних робіт, з них 60% - абсолютно, 90% вказують, що зацікавлені дотримуватись принципів та правил академічної доброчесності та що їм відомі інструменти протидії порушенням академічної доброчесності.

Пропозиції та напрями удосконалення ОНП

У ході дослідження вивчено пропозиції здобувачів щодо якості ОНП «Економіка» підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти та умов освітнього середовища Національного університету «Львівська політехніка», а також виявлено

проблемні моменти. Респонденти оцінюють можливість особисто подавати пропозиції щодо покращення якості освітнього процесу для досягнення позитивних якісних змін у Львівській політехніці досить високо – рівень задоволеності такою можливістю становить 88%, а рівень задоволеності можливістю взяти участь у перегляді та поданні пропозицій до ОНП – 86%. На основі отриманих відповідей здобувачів проведено оцінювання необхідності запровадження окремих заходів щодо покращення ОПП.

90% респондентів хотіли б додатково навчатися на сертифікованих безкоштовних курсах, зокрема: з комп'ютерних технологій в економіці - 60%, іноземної мови - 50%, розвитку креативного мислення - 30%, практичної психології управління - 40%, педагогічної майстерності - 10%.

Усі опитані студенти зацікавлені в участі у програмах академічної мобільності, з них: 50% - у ЗВО закордоном; 50% хотіли б навчатись за програмою подвійного диплому.

50% опитаних бажають, щоб елементи практичної підготовки здобувачів у формі співпраці з конкретними суб'єктами економічної діяльності здійснювались в межах вивчення окремих освітніх компонент.

Аналіз даних дає можливість зробити висновок, що загалом здобувачі оцінюють ОНП «Економіка» як таку, що забезпечує підготовку до професійної діяльності у сфері економіки, але потребує удосконалення окремих параметрів.

Отримані результати дослідження потребують ретельного аналізу членами робочої групи із забезпечення якості ОНП «Економіка», гарантом та адміністрацією Національного університету «Львівська політехніка» для забезпечення якості та удосконалення освітньої-наукової програми.

К.е.н., доц., доц. кафедри
економіки підприємства та інвестицій

Стеців І.С.